

Economisch dashboard installatiebranche - vierde kwartaal 2018

Economisch

Hypotheekrente, → 10 jaar rentevast

Stand: **2,80%**

Ontwikkeling: ▼

Aantal verhuisde personen

Stand: **558.369**

Ontwikkeling: ▲

Grondstofprijs van koper

Stand: **€ 5.259**

Ontwikkeling: ▼

Consumentenvertrouwen

Stand: **15**

Ontwikkeling: ▼

Producentenvertrouwen

Stand: **5,9**

Ontwikkeling: ▼

Bouw

Vergunningen woningbouw

Stand: **61.448**

Ontwikkeling: ▼

Vergunningverlening utiliteitsbouw

Stand: **€ 4.079 mln**

Ontwikkeling: ▲

Aantal faillissementen

Stand: **120**

Ontwikkeling: ▲

Loonindex

Stand: **185,9**

Ontwikkeling: ▲

Materiaalindex

Stand: **166,9**

Ontwikkeling: ▲

Installatiebranche

Resultaatverwachting

Ontwikkeling: ▼

Prijsniveau t.o.v. vorig kwartaal

Ontwikkeling: ▼

Scoringspercentage offertes

Ontwikkeling: ▲

Orderportefeuille

Ontwikkeling: ▲

Toelichting Economisch dashboard installatiebranche Q4 2018

Economische groei, ondanks internationale risico's

In de op Prinsjesdag gepresenteerde Macro Economische Verkenning 2019 gaat het Centraal Planbureau (CPB) ervanuit dat de Nederlandse economie in 2018 met 2,8% groeit en dat de economische groei volgend jaar op 2,6% uitkomt. Daarnaast zal de werkloosheid in 2019 weer onder het niveau van voor de crisis uitkomen. Tegenover deze positieve geluiden staan de toegenomen neerwaartse risico's voor de economie. Zo is het nog maar de vraag of de recent bereikte Brexit-deal door het Britse parlement heen komt, laait het handelsconflict van de VS met de rest van de wereld verder op en heeft de Europese Commissie het Italiaanse begrotingsplan definitief afgewezen.

Dalend vertrouwen in de economie

De afnemende economische groei en het toegenomen (neerwaartse) risico's zorgen ervoor dat producenten en consumenten minder vertrouwen in de economie hebben. Het vertrouwen van producenten daalt sinds het eerste kwartaal van 2018, toen het hoogste punt bereikt werd, inmiddels al drie kwartalen op rij. Dit komt vooral doordat producenten minder bedrijvigheid verwachten in de komende maanden. Naast het producentenvertrouwen daalt ook het consumentenvertrouwen verder door. Na meer dan een jaar nagenoeg ongewijzigd te zijn op een saldo van rond de 25 punten, daalt het consumentenvertrouwen in het vierde kwartaal van 2018 naar een saldo van 15 punten. Onder consumenten neemt vooral het vertrouwen in het algehele economische klimaat in rap tempo af.

Woningmarkt blijft oververhit

Een van de belangrijkste redenen van het dalende vertrouwen is de aanhoudende oververhitting van de woningmarkt. Sinds het begin van 2018 daalt het aantal woningverkopten echter

langzaam maar gestaag. Het als maar toegenomen aantal woningverkopten heeft het aanbod in de afgelopen jaren namelijk flink doen krimpen. In tweede helft van 2018 schommelt het woningaanbod rond een stand van 70.000 te koop staande woningen. Met het stopzetten van het obligatie-opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank begin 2019, zal de rente in de tweede helft van 2019 weer licht gaan stijgen en daarmee ook de hypotheekrente. Een hoger hypotheekrente betekent hoger vaste lasten, waardoor veel mensen de komende maanden nog snel van de historisch lage hypotheek willen profiteren. De oververhitte situatie op de woningmarkt houdt dan ook nog wel even aan. Het dalend aantal woningverkopten zal er bij installateurs die actief zijn in de woningbouw voor zorgen dat zij de komende tijd minder onderhouds- en renovatiewerkzaamheden kunnen verwachten.

Plafond woningbouw bereikt

De grote vraag naar woningen zou een positieve invloed op de woningbouw moeten zijn. Toch groeit het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in 2018 maar zeer beperkt. Groot probleem zijn momenteel het tekort aan arbeidskrachten en de snel stijgende prijzen van bouwmaterialen. De bouw lijkt de grote vraag naar nieuwbouwwoningen dus nauwelijks aan te kunnen. Dat is goed te zien in de vergunningverlening die in de eerste helft van 2018 blijft steken op grofweg 70.000 verleende vergunningen voor nieuwbouwwoningen op jaarbasis. Ambtelijke bureaucratie en stroperige procedures bij gemeentes zorgen tot slot voor veel vertraging in de ontwikkelingsfase. Daardoor belanden nieuwe woningbouwprojecten op plank en lopen de orderportefeuilles vol. Een groei van de woningbouwproductie lijkt er in 2019 dan ook niet in te zitten. Doordat de aansluitplicht op aardgas inmiddels vervallen is, neemt de interesse in nieuwe verwarmingsinstallaties wel toe. Installa-

teurs zullen hun personeel om moeten gaan scholen naar deze nieuwe technieken.

Utiliteitsbouw groeit gestaag door

De snelle groei van e-commercebedrijven zorgt ervoor dat er veel vraag naar zeer grote nieuwe distributiecentra (meer dan 30.000 m² BVO) is. Ook is er momenteel veel vraag naar kleine bedrijfshallen met een oppervlakte tot 1.000 m² BVO. Als gevolg daarvan groeit de vergunningverlening in het derde kwartaal 2018 verder door, naar ongeveer € 4,1 miljard op jaarbasis. De productie van utiliteitsgebouwen groeit in het derde kwartaal 2018 ook verder door en komt uit op een totaal van bijna € 3,8 miljard op jaarbasis. Dat is een groei van ruim 16% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder.

Marges blijven onder druk staan

Het dalend aantal woningverkopten wordt ten dele gecompenseerd door de lichte groei van de woningnieuwbouw. Daarnaast groeit de utiliteitsbouwproductie flink. Installateurs hebben het dus druk en zien de werkvoorraad verder toenemen. In het vierde kwartaal van 2018 hebben installateurs gemiddeld 7,9 maanden werk op de planken liggen, 0,4 maand meer dan in het vorige kwartaal. Daarnaast geeft het overgrote deel van de installateurs aan winst te maken en verwacht meer dan de helft van alle installateurs dat de prijzen zullen blijven stijgen. Desondanks wordt de inkoop van materiaal snel duurder, stijgen de lonen als gevolg van het verder opgelopen personeelstekort en neemt ook het aantal inleners verder toe. De marges zullen voorlopig dus nog onder (grote) druk blijven staan.